

*Л.М. Таранюк*

## **Науково-понятійний апарат реінжинірингу бізнес-процесів підприємства**

*У статті проведено дослідження науково-понятійного апарату реінжинірингу бізнес-процесів підприємства. Запропоновано власне визначення реінжинірингу бізнес-процесів.*

*Ключові слова: реінжиніринг бізнес-процесів, науково-понятійний апарат, підприємство, реструктуризація, інжиніринг, підхід.*

### ***Вступ. Постановка проблеми***

В умовах переходу підприємства від функціональної і матрично-дивізійної систем управління до процесно-орієнтованого підходу в управлінні господарської діяльності необхідність кардинальних змін у роботі, безперечно, підвищується і є запорукою ефективного управління в умовах трансформаційних змін в економічній системі. Тому значущість саме реінжинірингу бізнес-процесів як інструменту інноваційної системи управління на підприємстві є дуже високою. Теоретичним підґрунтям у розгляді процесів реінжинірингу бізнес-процесів на підприємстві є саме його науково – понятійний апарат, який і характеризує реінжиніринг як економічну категорію в інноваційній системі управління підприємством. Тому запорукою успіху для топ-менеджменту підприємства у проведенні даного процесу є саме правильне трактування та знання сутності реінжинірингу бізнес-процесів (РБП), його характерних ознак і найголовніше відмінностей від інших категорій, які також спрямовані на трансформацію в економічній та організаційній системі підприємства. Вищезазначене і обумовлює актуальність обраної тематики даної статті.

### ***Аналіз останніх досліджень і публікацій***

Уперше вплив інжинірингового підходу до ведення бізнесу було науково обґрунтовано М. Хаммером і Д. Чампі. Зарубіжні фахівці – С. Гуха, Т. Давенпорт, У. Кеттінгер, М. Робсон, П. Страссман, К. Саймон, Д. Тонг, Ф. Уллах, Д. Харінгтон, Д. Шорт та ін. – критично оцінили і розвинули цю концепцію відповідно до сучасних умов розвитку інформаційних технологій, рівня менеджменту та вимог світового ринку. І. Якобсон відокремив внутрішні й зовнішні бізнес-процеси, Ю. Бюрде упорядкував співвідношення реінжинірингу і системи управління якістю, Ф. Хілл та Л. Коллінз визначили місце реінжинірингу бізнес-процесів у реалізації довгострокової організаційної стратегії, В. Морено сформулював соціальні передумови проведення організаційного реінжинірингу. Серед російських учених, які займаються дослідженням адаптації ідей реінжинірингу з урахуванням особливостей розвитку та конкурентного потенціалу пострадянських економік, слід виділити В. Бабушкіна, А. Боцулу, С. Белова, В. Гончарука, В. Горчакова, О. Громова, Е. Зінгера, Г. Калянова, С. Колеснікова,

---

*Таранюк Леонід Миколайович, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Сумського державного університету.*

© Л.М. Таранюк, 2009

В. Мединського, Ю. Огурцова, Є. Ойхмана, Е. Попова, О. Субанову, Ю. Тельнова, Е. Уткіна, М. Шапота, Л. Шейн, О. Черемних, В. Чернявського.

Формуванню вітчизняної теорії стратегічного управління, методологічних підходів до проведення реінжинірингу присвячено праці відомих українських учених, таких, як: Л. Балабанова, В. Барановський, О. Білорус, А. Воронкова, О. Віноградова, В. Герасимчук, В. Гриньова, О. Тридід, В. Андрієнко, І. Маркіна, Т. Мізерна, Н. Москаленко, А. Наливайко, В. Пастухова, О. Пахомов, А. Садеков, В. Тупкало, Л. Фролова, Б. Холод, О. Щегельська, З. Шершньова, О. Шубін, М. Черненко й ін.

***Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми,  
яким присвячується означена стаття***

На теоретичному рівні необхідно зазначити, що в аналізі наукових досліджень названих вчених трапляється велика різноманітність трактування поняття реінжинірингу бізнес-процесів, але єдиної точки зору на даний процес до цього часу не визначено. Як зазначає М.Д. Аїстова: «В економічній літературі останнім часом широко використовувалися поняття «реформування», «реорганізація», «реструктуризація», «реінжиніринг» підприємств і компаній. Можна констатувати, що до цього часу відбувається зміщення даних понять і немає єдиної точки зору в їх визначенні» [1, с. 32].

На практичному рівні головною проблемою у трактуванні реінжинірингу є саме незнання його сутності багатьма співробітниками, які на підприємствах втілюють його в своїх бізнес-процесах. Дана необізнаність може призводити до кардинальних порушень у системі діяльності підприємства, не досягнення наміченої мети стратегічного зростання, помилок у стратегічному плануванні та оперативної діяльності, отримання високого матеріального збитку компанії внаслідок неправильної реалізації процедури проведення реінжинірингових заходів на підприємстві. Головне, з чого треба починати, на думку автора, це систематизувати понятійну складову даної категорії, виділити головні ознаки реінжинірингу, які відрізняють дану категорію від інших схожих за функціями понять.

***Постановка завдання***

*Метою* даної статті є дослідження науково-понятійного апарату економічної категорії реінжинірингу бізнес-процесів підприємства.

*Основні завдання*, які поставлені автором статті: систематизувати науково-понятійний апарат реінжинірингу бізнес-процесів підприємства згідно з його тлумаченням різними вченими у хронологічній послідовності; дослідити схожі за функціональними ознаками поняття, такі, як «реструктуризація», «інжиніринг», «реорганізація», «реформування»; дати авторське бачення перевагам та недолікам у понятійному апараті реінжинірингу бізнес-процесів; як наукову новизну даної статті запропонувати власне визначення поняття реінжинірингу бізнес-процесів підприємства.

***Результати дослідження***

У сучасній економічній науці реінжиніринг бізнес-процесів має наступні напрямки, які визначають відповідно два принципово різних методологічних підходи щодо його проведення. Перший, “традиційний”, підхід до реінжинірингу бізнес – термін «реінжиніринг бізнес-процесів» (від англ. Business process reengineering, BPR) був введений Майклом Хаммером у 1990 р. У статті «Реінжиніринг: не автоматизуйте – знищуйте», який визначає цей вид діяльності як «фундаментальне перепроєктування

### Розділ 3 Економіка підприємства та організація виробництва

бізнес-процесів компаній для досягнення корінних поліпшень в основних актуальних показниках їх діяльності: вартість, якість, послуги і темпи» [2], він припускає створення нових бізнес-процесів «з чистого аркуша».

Одними з перших, хто прийняв та розвинув концепцію (другий підхід) реінжинірингу бізнес-процесів, були М. Робсон та Ф.Уллах. Доцільно навести два їх пояснення щодо сутності реінжинірингу, перше з яких більше стосується практичної ролі РБП, а друге – торкається питань технології його застосування. Так, вони визначають, що «реінжиніринг бізнес-процесів – це інструмент, спеціально розроблений, щоб допомогти в обставинах, які вимагають масштабних змін, забезпечити які використовувані схеми поліпшення процесів не в змозі». А далі продовжують розвивати думку, що «реінжиніринг бізнес-процесів – це створення досконало нових і більш ефективних бізнес-процесів, не враховуючи того, що було раніше. РБП використовує значну кількість інструментів і методів усередині звичайної структури, але його фокус насамперед спрямований на об'єднання функцій на макроорганізаційному рівні. Це означає, що субпроцеси можуть утримуватися у рамках однієї функції або підрозділу і до них теж можна застосувати РБП» [3].

На власний погляд автора статті, саме другий підхід є більш ґрунтовний при практичному запровадженні реінжинірингу на підприємстві, оскільки саме він передбачає практичний інструментарій та технологічне впровадження і враховує прикладні аспекти діяльності підприємства (технологію, виробництво, управління). Також необхідно відмітити, що концепція другого підходу передбачає масштабне перепроєктування саме існуючих бізнес-одиниць, що, у свою чергу, також може позначитися на витратності проведення процесу реінжинірингу на підприємстві. Перша концепція передбачає проєктування бізнес-одиниць з чистого аркуша, тобто створювати нові бізнес-одиниці, які можуть бути вкрай неадаптовані до існуючої організаційної структури і технологій на підприємстві.

Досліджуючи визначення реінжинірингу бізнес-процесів, що наводяться у працях російських та українських вчених, було підмічено у більшості випадків майже повний збіг з працями зарубіжних авторів (табл.1) [4].

Таблиця 1 – Узагальнення визначень реінжинірингу бізнес-процесів

Визначення реінжинірингу бізнес-процесів	Джерело	Рік
1	2	3
Реінжиніринг є фундаментальним переосмисленням і радикальним перепроєктуванням бізнес-процесів з метою досягнення істотних поліпшень у таких ключових для сучасного бізнесу показниках результативності, як витрати, якість, рівень обслуговування і оперативність	Hammer M. Reengineering the corporation: A manifesto for business revolution / M. Hammer, J.Champy – New York: Harper Collins, 1993. – 32 p.	1993
Реінжиніринг бізнес-процесів – це спосіб досягнення підприємством радикальних змін у функціонуванні (витрати, тривалість циклу, якість і сервіс), що використовує різні інструменти і технології, розглядає процес функціонування підприємства не як набір функцій, а як набір взаємозалежних, орієнтованих на клієнта основних бізнес-процесів	Johansson H. Pendlebury J., Business process reengineering / H.Johansson, McP.Hugh. // Breakpoint strategies for market dominant. – John Wiley & sons, Inc. 1993.	1993

1	2	3
Реінжиніринг бізнес-процесів – це швидке і радикальне перепроектування визначальної стратегії підприємства бізнес-процесів і систем та підтримуючих ці бізнес-процеси організаційних структур з метою оптимізації робочих потоків і підвищення продуктивності підприємства	Manganelli R.I. The reengineering handbook: A step-by-step guide to business transformation // R. I. Manganelli, M. MKlein-New-York: Amacom, 1994. – P.198.	1994
Реінжиніринг бізнес-процесів – це критичний аналіз і корінне перепроектування існуючих бізнес-процесів для досягнення проривів у продуктивності	<a href="http://www.brint.com/papers/bpr.htm">http://www.brint.com/papers/bpr.htm</a> (Йоген Махолтра Редизайн бизнес-процессов: обзор, 1996)	1996
Реінжиніринг бізнес-процесів – це кардинальна і революційна перебудова бізнес-процесів компанії, що супроводжується переходом на нові принципи побудови організації	Попов Е. Реинжиниринг, бизнес-процесс и информационные технологии / Е.Попов, М.Шапот // Открытые системы. – 1996, янв.	1996
Реінжиніринг бізнес-процесів – це створення досконало нових і більш ефективних бізнес-процесів, не враховуючи того, що було раніше	Робсон М. Практическое руководство по реинжинирингу бизнес-процессов / М. Робсон, Ф. Уллах. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 224 с.	1997
Реінжиніринг бізнес-процесів – це систематичний, організований підхід до досягнення кардинальних вимірюваних змін в ефективності шляхом фундаментального перегляду, переосмислення і перепроектування бізнес-процесів, використовуваних підприємством для виконання своєї місії	<a href="http://www.dtic.mil/c3i/bpred/5536.htm/section1">http://www.dtic.mil/c3i/bpred/5536.htm/section1</a> (Библиотека электронного колледжа – Инновации процессов, 1997).	1997
Реінжиніринг бізнес-процесів – це швидке і радикальне реконструювання стратегічних процедур виробничого характеру з метою оптимізації робочих потоків і продуктивності	Патюрель Р. Создание сетевых организационных структур // Проблемы теории и практики управления. – 1997. – №3.	1997
Під бізнес-реінжинірингом будемо розуміти широкий підхід, що припускає здійснення змін на підприємстві, призначених для підвищення ефективності виробництва і швидкості реакції підприємства на зміни ринку (вимог споживачів, дій конкурентів тощо)	Зиндер Е. Умер или не умер BPR? // Computerworld Россия. – 1998.- №34 (147).	1998
Реінжиніринг – процес оздоровлення підприємств, фірм, компаній за допомогою підйому інжинірингу на більш високий рівень	Борисов А.Б. Большой экономический словарь. – М.: Книжный мир, 1999. – 895 с.	1999
Реінжиніринг бізнес-процесів (РБП) — один із найскладніших етапів у підвищенні конкурентоспроможності компанії, доведенні її до рівня саморегульованої організації в умовах динамічного ринку	Щегельська О. Реинжиниринг бизнес-процесів – необходимость в условиях динамичного рынка // Управление компанией. – № 1-2, сичень 1999 р.	1999

1	2	3
Реінжиніринг бізнес-процесів – новий науково-практичний напрям, що виник на стику двох різних сфер діяльності: управління та інформатизації... фундаментальне перепроєктування бізнес-процесів компанії для досягнення значних поліпшень основних актуальних показників її діяльності: вартість, якість, послуги тощо	Колесников С. Зарисовки с природы на тему бизнес-процесс реинжиниринга в России // CONSALTING.RU – №15. – 16.02.1999	1999
Метод кардинальної перебудови бізнес-процесів з метою досягнення якісно іншого, більш високого рівня показників виробничо-господарської діяльності підприємства	Мазур И.И. и др. Рееструктуризация предприятий и компаний: Справ.пос. – М.: Высшая школа, 2000. – 587 с.	2000
Реінжиніринг – це цілісне і системне моделювання і кардинальна реорганізація матеріальних, фінансових і інформаційних потоків, у результаті чого спрощується організаційна структура підприємства, перерозподіляється і мінімізується використання різних ресурсів, скорочуються терміни реалізації потреб клієнтів, підвищується якість їхнього обслуговування	Кондратьев В.В., Краснова В.Б. Реструктуризация управления компанией: 17-модульная программа для менеджеров “Управление развитием организации”. Модуль 6 – М.: Инфра-М, 2000.	2000
Русійною силою реінжинірингу є розуміння потреб клієнта компанії, тобто погляд на компанію з позиції клієнта. Таким чином, реінжиніринг, торкаючись таких глибоких аспектів життєдіяльності організації, передбачає, у тому числі, і зміни системи оцінки, мотивації і заохочення персоналу	Черненко М. Реінжиніринг і псевдореінжиніринг // Рынок капитала. – 2000. – № 21. – С. 41–49.	2000
Реінжиніринг бізнес-процесів означає, по суті, рішучу, стрімку і глибоку «проривну» перебудову основ внутрішньофірмової організації та управління	Шейн Л. Реинжиниринг бизнес-процессов: модное лекарство? // Управление компанией. – 2002. – № 6. – С. 68–76.	2002
Логічна [сутність] – реінжиніринг як інструмент підготовки нової структурованої форми управління підприємством (програми) з використанням методик і теоретичних викладень інформаційних технологій у її проектуванні. Фізична – реінжиніринг як інструмент розчленування єдиного тіла підприємства на самостійно функціонуючі ділянки, що вимагають прийняття рішень лише при зміні параметрів на вході і виході процесів	Гиматов М. Пирамида сущностей реинжиниринга. E-xecutive.ru	2003
Реінжиніринг бізнес-процесів – це науково – практичний підхід до здійснення кардинальних змін бізнес-процесів підприємства з метою значного підвищення рівня його конкурентоспроможності	Виноградова О.В. Реинжиниринг торговых предприятий: теория та методология [дисертація] – Донецьк: ДонТЕУ, 2006. – 437 с.	2006

Також необхідно звернути увагу на схожі з реінжинірингом поняття, такі, як: «реструктуризація», «реорганізація», «інжиніринг», «реформування».

Процес реструктуризації можна розглядати як спосіб зняття суперечностей між вимогами ринку і методами роботи підприємства. По суті, *реструктуризація підприємств* – це здійснення організаційно-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на зміну структури підприємства, управління ним, форм власності, організаційно-правових форм як здатність довести підприємство до фінансового оздоровлення, збільшити обсяг випуску конкурентоспроможної продукції, підвищити ефективність виробництва [5, 6]. Деякі автори – Крижановський В.Г., Ламешков В.І., Лютер В.І., Лігоненко Л. – розглядають реструктуризацію як ефективний механізм антикризового управління організацією. Основними цілями реструктуризації великих організацій соціальної сфери є досягнення високоефективної роботи підприємства за рахунок ліквідування неефективних зв'язків, підсилення здатності компанії адаптуватися до вимог швидкозмінного навколишнього середовища; забезпечення якості послуг; посилення мотивації праці і відповідальності персоналу [7, 8]. Реструктуризація, як вважають Кутелев П.В., Мішурова І.В., – це процес комплексної зміни методів функціонування бізнесу і його реформування, здійснюваних у межах компанії. При цьому реструктуризація не торкається організаційно-правової форми підприємства [9, с. 23], не впливає на склад його власників і розмір їхніх часток. Кальніченко Л. та Мендрул О. вважають, що саме реструктуризація виступає для підприємств, що функціонують в умовах ринкової економіки, способом їхньої внутрішньої перебудови, який надає їм можливість підвищити ефективність діяльності відповідно до мінливих вимог ринку та науково-технічного прогресу [10].

*Реформування* – це процес перетворення, зміни, перевлаштування якої-небудь сторони суспільного життя (порядків, інститутів, установ), що не знищує основ існуючої соціальної структури, тобто нововведення будь-якого змісту спрямоване на більш-менш прогресивне перетворення [11, с. 280].

*Реорганізація (корпоративна реструктуризація)* – повна або часткова зміна власника статутного фонду юридичної особи, а також зміна організаційно-правової форми здійснення бізнесу [12, с. 173]

Із праці Воробйової З.О. «Фінансовий інжиніринг на ринку корпоративних облігацій» автор дає трактування поняття *інжинірингу* як процесу створення інноваційних продуктів для задоволення специфічних інтересів споживачів, які виникають під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів, основною метою якого є формування бажаного результату з урахуванням найкращого співвідношення ризику, дохідності, ліквідності створюваного продукту для забезпечення його конкурентоспроможності на ринку. Відмінність РБП та вищезазначених понять відзначається тим, що зміст інших понять спрямований на поліпшення діяльності підприємства шляхом удосконалення існуючих бізнес-процесів. У свою чергу, реінжиніринг спрямований на суттєве перепроєктування бізнес-процесів і до стрибкоподібного зростання економічних показників діяльності підприємства. На увагу також заслугове визначена автором статті порівняльна характеристика визначень категорії «реінжиніринг», яка наведена у табл. 2.

У цілому після аналізу вже відомих понять реінжинірингу бізнес-процесів доцільно дати авторське бачення поняття реінжинірингу, яке на відміну від існуючих конкретизує елементи складових організаційно – економічного механізму діяльності підприємства, в якому здійснюється перепроєктування бізнес-процесів підприємства.

*Реінжиніринг* – це спосіб кардинальної перебудови бізнес-процесів у компанії, який проходить з кардинальними якісними змінами в діяльності конкретного підприємства, які відзначаються стрибкоподібним перепроєктуванням елементів фінансової,

**Розділ 3 Економіка підприємства та організація виробництва**

*виробничої, маркетингової, логістичної, ресурсної, кадрової, інформаційної, екологічної складових організаційно-економічного механізму підприємства і включають адаптацію підприємства до ринкового середовища, що змінюється.*

Таблиця 2 – Порівняльна характеристика визначень категорії «реінжиніринг»

№	Автор	Переваги визначення	Недоліки визначення
1	Хаммер М.	Ув'язує в єдине ціле витрати, якість, рівень обслуговування	РБП необхідно починати з «чистого аркуша»
2	Йохансон Н., Пендлебури Ж.	Розгляд РБП як набору взаємозалежних, орієнтованих на клієнта основних бізнес-процесів	Поняття не враховує функціональних аспектів
3	Мазур І.І.	Визначає підвищення якісних показників	Не уточнюється перебудова бізнес-процесів
4	Манганелі Р.	Враховує стратегічне планування діяльності	Локально підходить до результативності, вивчаючи лише організаційну складову трудового потенціалу
5	Попов Е.	Визначення включає революційну перебудову	Не уточнюються нові принципи побудови організації
6	Борисов А.Б.	Існує інжиніринговий інструментарій	Немає чіткого пояснення підвищення рівня інжинірингу
7	Йоген Махолтра	В тлумачення включається критичний аналіз становища підприємства	Перепроєктування існуючих бізнес-процесів лише для підвищення продуктивності виробництва
8	Робсон М.	Приділяється увага новим бізнес-процесам	Не відображається у тлумаченні, які саме бізнес-процеси спонукали до проведення ре інжинірингу
9	Патюрель Р.	Розглядається реконструювання стратегічних процедур виробничого характеру	Перепроєктування лише стосується провально-орієнтованого підходу виробничої сфери
10	Зиндер Е.	Розглядається широкий підхід, що припускає здійснення змін на підприємстві	Тлумачення не уточнює, що саме включається до швидкості реакції підприємства на зміни ринку
11	Щегельська О.	Відзначається саморегульованість організації як результат РБП	Не висвітлюються елементи конкурентного середовища, що спонукають до РБП
12	Колесников С.	Тлумачення містить у собі науково-практичний напрямок	Обмеженість в основних актуальних показниках діяльності: вартість, якість, послуги
13	Кондратьєв В.В., Краснова В.Б.	Розглядається в контексті системного моделювання бізнес-процесів	Не враховує транспортні, ресурсні потоки, людські ресурси
14	Черненко М.	Розглядається вплив споживача при проведенні РБП	Не містить витратного підходу до проведення РБП
15	Шейн Л.	В понятті акцентується увага на перебудові основ внутрішньофірмової організації та управління	Немає пояснення у визначенні «проривної» перебудови. В чому вона полягає?
16	Гіматов М.	Включає різні сутності РБП	Не висвітлює взаємозв'язок між сутностями РБП
17	Віноградова О.В.	Визначає РБП як науково-практичний підхід	Не конкретизований рівень конкурентоспроможності

### **Висновки**

Результати досліджень щодо визначення науково-понятійного апарату реінжинірингу бізнес-процесів підприємства дозволяють нам зробити такі висновки.

1. Досліджена понятійна категорія реінжинірингу бізнес-процесів різними вченими у хронологічній послідовності, яка передбачає визначення поняття «реінжиніринг» у еволюційному контексті.

2. Розглянуті схожі за функціональними ознаками поняття «реструктуризація», «інжиніринг», «реорганізація», «реформування» з категорією «реінжиніринг», що зумовлює провести чітке розмежування між різними поняттями, сутність яких полягає у проведенні змін на підприємстві.

3. Відмічено авторське бачення переваг і недоліків в уже відомому понятійному апараті реінжинірингу бізнес-процесів, яке висвітлено відомими вченими-економістами з метою визначення свого тлумачення поняття «реінжиніринг».

4. Дано авторське бачення поняття реінжинірингу, яке на відміну від існуючих конкретизує елементи складових організаційно-економічного механізму діяльності підприємства, в якому здійснюється перепроєктування бізнес-процесів підприємства.

1. Аистова М. Д. Реструктуризация предприятий: вопросы управления. Стратегии, координация структурных параметров, снижение сопротивления преобразованиям / М. Д. Аистова. – М. : Альпина Паблишер, 2002. – 287 с.
2. Хамер М. Реинжиниринг корпорации: манифест революции в бизнесе / М. Хамер, Д. Чампи. – СПб. : Изд. С.-Петербург. Универс, 1997. – 332 с.
3. Робсон М. Практическое руководство по реинжинирингу бизнес- процессов / М. Робсон, Ф. Уллах ; пер. с англ. под ред. Н. Д. Эриашвили. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 224 с.
4. Віноградова О. В. Реінжиніринг торговельних підприємств: теорія та методологія : дис. ... доктора економічних наук : 08.06.01 / Віноградова Олена Володимирівна. – Донецьк, 2006. – 437 с.
5. Голобоков А. С. Реструктуризация предприятия как способ предотвращения банкротства / А. С. Голобоков // Государственный информационный бюллетень. О приватизации. – 1997. – № 6. – С. 46–49.
6. Горовой В. О. Главное, что дает реструктуризация – возможность выжить / В. О. Горовой // Украинская инвестиционная газета. – 2000. – № 21. – С. 3–5.
7. Лавренко В. В. Реструктуризація промислових підприємств і формування їхнього інвестиційного потенціалу : дис. ... кандидата економічних наук : 08.06.01 / Лавренко Валентина Віталіївна. – К., 2000.
8. Крыжановский В. Г. Антикризисное управление / [В. Г. Крыжановский, В. И. Ламешков, В. И. Лютер и др.]. – М. : ПРИОР, 1998. – 236 с.
9. Кутелов П. В. Технология реинжиниринга бизнеса / П. В. Кутелов, И. В. Мишурова. – М. : ИКЦ «МарТ»; Ростов н/Д. : Изд. центр «МарТ», 2003. – 176 с.
10. Кальниченко Л. Реструктуризация предприятий в условиях становления рыночной среды / Л. Кальченко, А. Мендрул // Экономика Украины. – 2000. – № 10. – С. 27–33.
11. Економічний словник-довідник / [авт.- уклад. Мочерний С. В.]. – К. : Феміна, 1995. – 367 с.
12. Демьянов А. К. Хозяйственное право / А. К. Демьянов. – М. : Альфа-М, 2000. – 320 с.

*Отримано 28.09.2009 р.*

### **Л.Н. Таранюк**

#### **Науково-понятійний апарат реінжиніринга бізнес-процесів підприємства**

*В статье проведено исследование научно-понятійного аппарата реинжиниринга бизнес-процесов предприятия. Предложено собственное определение реинжиниринга бизнес-процесов.*

*Ключевые слова: реінжиніринг бізнес-процесів, науково-понятійний апарат, підприємство, реструктуризація, інжиніринг, підхід.*